

לתא"ל ע' שלום!

קראתי את מכתבך שהתפרסם ב"מערכות" תחת הכותרת "על גבול הצביעות, מכתב גלוי לקצין".

נושא ההתנדרבות לשירות קבע אינו חדש בצה"ל, את הבעיה פתרו מדי פעם בצורה של הטבות שונות, ולמיטב ידיעתי ללא בדיקה יסודית, וקביעת מדיניות כוללת לגבי כל הכרוך במסלול תפקידים ותנאי שירות למשרת בקבע. שכן ותנאי שירות הם חלק מצורך החיים, אלא שאינם צריכים להיות דומיננטיים כדי שהטובים ישארו, כפי שאתה ואני רוצים.

כדי שהטובים ישארו בצבא הקבע יש צורך גם בערכים שהשירות למענם הוא כבוד, ושבהתאם להם, חייבים לנהוג בראש ובראשונה, אנו ומפקדינו.

כשם שהילד מחקה את הוריו, כך פקודינו מתבוננים בנו, וקובעים לעצמם נורמות התנהגות. האמרה "לשמש דוגמה אישית" אינה מליצה, היא טומנת בחובה את מה שאנו שואפים ורוצים, שפקודינו יגלמו. ולכן מוטב נתבונן בעצמנו ונשמש דוגמה, ואז אלה שאנו רוצים בהישארותם, יבואו מבלי שיהיה צורך לשכנע אותם. טבעו של אדם להשתייך לחברה בה הוא רוצה, והמתאימה לחינוכו, ותפיסת עולמו.

לכן הזלזול בדו"ח ועדת אגרנט וביעקב חסדאי, כפי שבא לידי ביטוי במכתבך אינו במקומו, ולו רק משום דרך-ארץ, כל שכן כאשר אתה מטיף לאחרים נורמות של התנהגות וערכים.

את "הפלוטור הזה עם חסדאי" מוטל עליך להתיר ולא על פקודיך.

צה"ל שאף תמיד להיבנות על איכות ולא על כמות, ואם שנים מפקודיך לא חפצו להמשיך בשירות קבע למרות שיחתך עמם, הרי יש שתי אפשרויות: או שהם גרועים, ואינם מוצאים מקומם ביחידתך, ולכן טוב שעזבו, או שהם טובים, ואינם מוצאים מקומם ביחידתך, ובאותה סביבה.

ולבסוף כמי שפרש זה עתה מצה"ל, לאחר שירות של 27 שנים, איני סבור שמכתבך משכנע. והכותרת "על גבול הצביעות" עלולה להצביע לכיוון שונה מזה שאליו התכוונת.

בידידות
רס"ג יוסי צין

קטנים ופעוטים כגדולים וחשובים, ההופכים את הצבא ממקום עבודה סתם, למקום שבו משרתים את המדינה, נותנים בו את הכל מתוך הרגשת שייכות, גאווה וסיפוק.

אני מודיעך כי נימת הזלזול בה אתה כותב על דו"ח ועדת אגרנט ועל ספרו של חסדאי, מחשידה אותך בעיני ומשייכת אותך לאלה היורעים את הכל יותר טוב, אותם "בוסים" ששומעים ביקורת רק כשהיא מחניפה להם, ומתקשים לשמוע ביקורת כשרק נדמה להם שזו מעמידה בספק את סגולותיהם העל-אנושיות המופלאות. מקובלים עלי דברייך המצועצעים על גנרלים וחיילים, אך אוסיף שאלה: "מה שווים חיילים טובים שיש להם גנרלים עלובים?" (אם כי, לשיטתך, לא יתכן כלל השילוב "גנרל" ו"עלוב"... ועוד שאלה, בסגנון: "איך עושים צבא עם איכות, עם גנרל ש"יורד" על אנשיו ואינו יורד לסוף דעתם?")

ממרומי האולימפוס הציוני שבו הושבת את עצמך, אתה מודיע כי אתה מכיר את כל ספורי הכיסוי, ובנימה יהירה ופוגענית אתה אף מציג את הרשימה ומציע למחוק את המיותר. בכאב ובכנות אני סבור כי, ביחידתך, הסיבה האמיתית ל"בריחה" היא — אתה!...

יש לי חרשות בשבילך — את מעגל הקסם לא נשבור אני וחברי, כשאתה "יורד" עלינו. עליך מסתכלים בדיוק כפי שמסתכלים עלינו (ועליך אף יותר). אם מיחידתך "בורחים", עליך לפשפש במעשיך ולברוק מדוע זה קורה אצלך. הצבא הוא אמנם גוף ענק והציונות האמיתית היא גדולה ואדירה, ובכל זאת, המוטיבציה לשרת מתחילה ביחידה ובמפקד, אותו מפקד שאינו נוקט לשון של "אתה" ו"אתם", אלא לשון של "אני" ו"אנחנו", המפקד שאינו נוקט לשון יוהרה וזלזול ו"יורד" על אנשיו, אלא המפקד ה"יורד" על עצמו ו"מעלה" את אנשיו לערכים, לכבוד עצמי, לגאווה ויחידה, לתחושת שליחות, לציונות (ללא מרכאות). גם זמני אוכל. למעשה, דומה, כי אוכל גם זמנה של המדינה — סגנון לא יביא ליפסק זמן, ופירותיו יהיו דומים לפירות שהניבה הגדרת ה"יורדים" כ"נפולת של נמושות", שלא החזירה, כמובן, אף "יורד" אחד ארצה. אם, באמת ובתמים, אתה רוצה שקצינים זוטרים לא יברחו מן הצבא, אני מציע לך לפשפש במעשיך ולעשות הכל כדי שמיחידתך לא יברחו, ברוח הפתגם הסיני: "ינקח כל אחד ליד ביתו (ואולי) יהיה העולם נקי"... מכתבך איננו מכתב של מפקד ומנהיג — זהו מכתב קנטרני המתכסה באצטלה של ציונות. על פי התרשמותי, מכתבך אינו משוחרר מרגשי אשמה. תרומתו לעידוד ההתנדרבות לצבא הקבע, במקרה הטוב, הינה אפסית.

בכבוד האפשרי,
רס"ג יוסף רוטמן

על צביעות ועל התנדרבות

תגובות למכתבו של תא"ל ע' שהתפרסם ב"מערכות" מס' 269

מעבר לגבול השחצנות...
מכתב גלוי ל"גנרל"

התלבטתי באיזו דרך להגיב על מכתבו הגלוי של תא"ל ע', ולאחר לבטים החלטתי כי הדרך הנאותה תהיה להגיב על מכתבו בדרכו שלו וצמוד ככל האפשר לסגנונו... ו... יסלחו לי הקוראים...

גנרל נכבד,

אין זו דרך מקובלת לפנות אל מפקד, אך אתה, במכתבך, נתת לי דוגמה של נוהג בלתי מקובל, ואני פשוט הולך בעקבותיך... שלא כמותך, מכתבי מופנה אליך אישית, ואישית בלבד. כי אני מסרב להניח כי יש עוד הרבה גנרלים כמוך.

נופפת בדגל אדום והרגזות, פשוטו כמשמעו. אתה שטוען כי אכפת לך מה קורה בצבא, מה עשית כדי שמיחידתך לא יברחו קצינים. שים יד על הלב וענה בכנות — מה עשית (חוץ מ"יירדה" על קצינים) כדי שהשירות ביחידתך יכלול את כל אותם מרכיבים,

מעבר לצביעות

מכתב גלוי למפקד היחידה

קרעו שמים, באשר הם מטים, אם שפתכם אין אתכם לבטא, מה לוהט המדבר בבשרו של אדם, מה נחר הדם בכל עורק!

א' צ' גרינברג — באלף הששי

לתא"ל ע' שלום,

איני מכיר אותך ולפיכך תישאר תשובתי אליך לא אישית כי אם קבוצית, אולם הגיע הזמן להניח כמה דברים על השולחן, ולנסות לדבר באותה שפה.

לא הייתי מנסה להגיב בכתב, אילו הייתי מקבל את מכתבך כמכתב של עוד קצין ש"אכפת לו" (ואיני מתייחס לכך בשלילה, אלא להיפך, אני באמת מאמין שמכתבך הגלוי הוא מכיוון שאכפת לך אישית).

אולם האמת היא שמה ש"הקפיץ" אותי היה פרסום מכתבך והפיכתו על ידי כך מפרטי לכללי, ומטיעון אישי לטיעון של המערכת כולה.

אם כך הוא הדבר הבה נפשיל שוב את השרוולים, ואם סגל הפיקוד בא לקרוע את מסכת הצביעות מעל פנינו, כי אז הגיע הזמן שתרד המסכה מעל פני שני הצדדים. לא לחינם אני פונה בגוף שלישי רבים ואומר: "סגל הפיקוד", למרות שאני עצמי קצין ולכאורה עלי להרגיש שייכות ולומר אנחנו. אין כאן אנחנו! אילו היה הדבר כך לא הייתה מתעוררת בכלל בעיה, לא היית צריך לשכנע את סגן מ' לחתום לשירות קבע, ואף אני לא הייתי משיב לך שכן הייתה שוררת בין כלולו הסכמה.

אלא שאני רוצה להגיד לך שדווקא ההסתמכות הזו על "עקרונות" היא היא המאפיינת את הבעיה. לצערי וזחתם אתם, המפקדים הבכירים, את העקרונות, הפסקתם לראות את הפרטים הקטנים בתשורה קתכם ל"מערכת". קשה לפרוט עקרונות לפרוטות. יתר על כן בהיותם כאלה אין להם שום בסיס לוגי וכשאתה מנסה להעבירם למישור הלוגי מטבע הדברים קשה על בן שיחך התשובה. אולם אתה אינך משתמש בטיעונים לוגיים כשאתה בא ומבקש מאנשים לחתום לשירות קבע. הבסיס הלוגי משמש אותך ל"הפרכת" טענותיו של הקצין הזוטר. יתר על כן, בדרך כלל הטענות, או בוא ונקרא לזה חוסר שביעות הרצון (וזה, כנראה, הסיבה העיקרית לעזיבת הצבא) מורכבות מאלף אלפי פרטים קטנים ומצטבר רים, אשר התמונה הכללית כולה נוטה

אליהם. ואילו אתה, כשאתה לוחץ את הקצין הזוטר אל הקיר ומבקש ממנו לרדת מה"עקרונות", לפרוט את טענותיו לפרטים, אתה מציגו כחזונו בעל רשימת קניות: זה לא בסדר, וזה דורש תיקון וכו' וכו'. כאשר באמת כל פרט הוא קטן כשלעצמו, אבל הטענה אינה נגד כל פרט, אלא נגד מכלול הפרטים. אפילו לא נגד הסכום המתמטי של הפרטים, אלא נגד המערכת המרשה פרטים כאלה.

אנו, הקצינים הזוטרים רואים בכל יום אתכם, המפקדים, נלחמים במערכת הזו על תפקידים, מינויים, דרגות וכו'. האם אתה מצפה שנקבל אח"כ את הנאומים הציוניים שלכם ברצינות?

כיצד יכול מפקד יחידה להשמיץ אנשים, שאינם ממשיכים בשירות קבע בגלל לימודים, כסף או כל סיבה אחרת, ולאחר מכן להשתחרר בעצמו מהצבא מכיוון שלא קודם בדרגה או בתפקיד.

עוד לא ראינו אף גנרל חוזר לצבא בתפקיד של סרן — מדוע?

אני מצטער לומר לך תא"ל ע' ולכל אותם תא"לים ואולופים החושבים למקרא מאמרך: "אכן דברים כדברונות", אתם הבאתם את הצבא להיות המערכת שהיא כיום. אמת, על כל הטוב שבה, אולם, ובזאת חייבים אתם להודות, על כל הבעיות שלה.

אנחנו איננו עוקבים אלא אחר דרככם, הן לתפקידים, הן לקידום והן לקריירה, ולהיות תא"ל או אלוף פירושו לעשות קריירה.

שליחות פירושה להיות סרן תמיד! אבל לא זה הדבר היחיד המטריד אותי במאמרך. הולול המופגן בוועדת אגרנט ובספרו של חסדאי חייבים להראיג הרבה יותר. אינני בא להגן על חסדאי, או להתווכח איתו, גם ועדת אגרנט אינה זקוקה לי כמליץ יושר או כקטיגור. מה שמקומם הוא אי קבלת ביקורת כלשהי, אי הסכמה לטענה ש"יכול להיות אחרת", שהמערכת אינה מושלמת.

האם תאמר, תא"ל ע' כי צה"ל מושלם? כי הליקויים שחשפה ועדת אגרנט או הטענות שמעלה חסדאי בספרו כולן אינן נכונות? אם זו דעתך, אזי אני תמים-דעים עם אותם סגנים שעזבו.

אם נגיע לדוגמא קיצונית, קיצונית באמת: מי לדעתך ניצח במלחמת יום הכיפורים? בניגוד לכל הסיפורים שתנסה לספר, הרי אם תביט במפה שלפני יום הכיפורים ובמפה שאחרי הסכמי ההפסקה, תראה שצה"ל התקפל אחורנית, קרי — צה"ל הפסיד. השמצה של ועדת אגרנט ושל חסדאי לא תביא ולא כלום, להיפך, אותה מערכת שתפקדה בצורה כושלת, תמשיך ותתפקד בצורה כזו בעתיד. תהליך ההתדרדרות שאתה כה חרד לו, לא יואט אלא יואץ. והרשה לי לומר לך, לא בגלל אלה שלא חותמים, אלא בגלל הדעות הללו שאותם השמעת בצורה כה מוזלת.

עזיבת הצבא היא בדרך כלל אקט של

מחאה, נגד הממסד הצבאי, נגד האטימות ונגד היותו ראי החברה הישראלית. יתר על כן, בדרך כלל זוהי מחאה נגדך כמפקד היחידה, אישית או כללית, כמייצג הפיקוד הבכיר.

אני מרגיש שאנחנו מדברים כאן בשתי שפות שונות, ואין בידי להציע פתרון קסמים להסרת מחסומי השפה הכפולה ומכשוליה. הייתי מציע פתיחות, קבלת דעות אחרות וכו' אבל זה אפריורי לא קיים והפעל הולך וגדל. לצערי הייתי מגיע כמעט לקיצוניות ער כדי אמירת — "הטובים עוזבים".

אבל, וכאן בא בעצם האבל הגדול, כל הדיון הזה לא פותר את הבעיה. הטעון העיקרי לגבי חתימה הוא: אחרת העסק יתמוטט. אינך משאיר הכרעה חפשית בפני הקצין היושב מולך, הכרעה מסוג — תנו לי ואשנה את הדברים. מה שהנך משאיר לו זוהי האפשרות, להישאר, לא להיות מסוגל לשנות (ומי שניסה אי פעם לשנות דברים במערכת הצבאית יודע, כי לא ניתן לשנות) והסיבה: אחרת אי אפשר.

על קמצא ובר קמצא נפלה ירושלים, בעקבות שרפה הדדית של מחסני התבואות והאספקה שרר רעב בעיר, וכל מלחמת האחים הזו התנהלה בזמן המצור. אני משוכנע שלכל צד היו סיבות משלו, סיבות נעלות וחשובות שלדעתו, ולדעת ההיגיון שלו הצדיקו את המעשה. מהי התוצאה — אנו יודעים.

הכדור הוא אפוא בידך, תורך לבצע את המסע הבא. האם אתה ממשיך באותו טיעון הגיוני לכאורה (שאותו אתה פוסל אצל הקצינים הזוטרים, אבל הם בכל זאת השתמשו בו והשתחררו), ואז מבאי להתנגד שותם של שני טיעונים "פסאורו הגיוניים" ולהרס, או שאתה מוותר. ואינני בא כאן לפרט מה, היכן וכיצד. ויתור פה פירושו ניצור רציני של כל המערכת, לא ניצור בכדי שלוועדה הבאה יהיה מה לכתוב, ולא שינוי מילולי הטוב לפוליטיקאים ויושבי בית, כאשר כל איש שענינו בראשו רואה כי לא הייתה בנייה מחודשת אלא רק טיוח זול.

לצערי כותרת מאמרך "על גבול הצביעות" נכונה ומדויקת, אולם עליך לסלוח לי על ההשמצה, אנחנו אולי יושבים על גבול הצביעות, אולם אתם עברתם אותו מכבר. אותה "צביעות שבעקרונות" שלנו, אשר לטענת מפקדים וועדת השמימה הריה כאין וכאפס לעומת אותה צביעות, שאינה נובעת מעקרונות אלא מצינויות מוחלטת. אתה חייב להיות חסר חוט שדרה לחלוטין, חסר אישיות וחסר יומה ורצון להתמודד, אם אתה מקבל אותן הסיסמאות ונשאר.

אם יורשה לי להעיר הערה לגבי סגנון המכתב האיש, הרי שהייתי אומר שאינו מבטא אלא קצה ממה שיש לנו לומר למפקדינו המנסים לשכנע אותנו להאריך את שירותנו...

רס"ג שי

לתא"ל ע'

קראתי את מכתבך שהתפרסם ב"מערכות" 269, יוני, 1979. נדהמתי למצוא בו סגנון זול כל כך, וצורה מכוערת כמעט של ניסיון לשכנע למטרה חיובית כל כך.

בקצינה בקבע, אני מאמינה שתוכן המכתב אמנם מצדיק ומשכנע חתימה נוספת, אך סגנון כזה, מוביל לנקיטת עמדת "דווקא", שלא לחתום. במכתב ישנו טון של עשיית חשבון בינך ובין אותם טייסים שזמן שחרורם קרב.

כאחות לאחד הטייסים שתחת פיקודך, וזמן שחרורו קרב גם כן, אני יודעת כמה מאמץ וכוח מושקעים עלייכם בשירותם בטייסת. איזו חשיבות תופסת הטייסת בחייהם. האם לאחר כל השנים בהן השקיעו כל־כך הרבה, התורה לה הם זוכים מהמפקד היא "ידידות על תנאי"? בתנאי שיחתמו כמובן. האם אי אפשר לכבד רצונו של אדם לצאת לחיים האזרחיים? ואולי רק לשנה שנתיים, ואז לחזור לטייסת ולתרום אפילו יותר מכיוון שאז, לאחר שיטעמו גם את טעם החיים האזרחיים וגם את טעם השירות הצבאי יהיו בטוחים הם יותר בבחירתם. ככלות הכל לא הייתה להם עריין הזדמנות להיות אזרחים. אם התורה והזיכרון מהצבא יהיו איומים, עשיית חשבון ילדותית, וחוסר רצון ללכת לקראתם ולהבינם, ספק אם יחזרו אי פעם לשירות, למרות שדברך אמנם מצדיקים זאת מאוד.

בברכה

סג"מ יהודית

בעד "אי־צדק"

בינוניות; "אתם" קרייריסטים; "אתם"...

לצערי, אני מוכן להסכים (ולא רק לצורך הדיון) עם כל ההאשמות הללו, ואף ליותר מהן. עם כל העוול והעיוות שישנו בהכללה, אני מודה שלא מעטים מאיתנו בסגל הפיקוד הותיק בצבא הקבע נגועים בכגון דא. יתר על כן, בכדי שלא אמצא מכה על חטא על חזותיהם של אחרים אודה, כי אם אפשפש במעשי ובדברי שלי, אגלה כי גם אני אישית נגוע בחלק מאותם נגעים.

אך מה המסקנה?

מה שאתה וחבריך מציעים לאומר לכם "טול קיסם מבין שיניך" הוא "טול קורה מבין עיניך". בסדר, מקובל עלי כי על כל אחד מאיתנו הוותיקים לנער עצמו, לפשפש במעשיו, וליטול קורה מבין עיניו. אך האם "אתם", הטובים והצעירים, יכולים להרשות לעצמכם להמתין עד שכל צמרת הפיקוד תצרוף עצמה ותתמרק מכל חטאיה? עד אז תמתינו בחוץ? האם בינתיים נתלה על צה"ל שלט "סגור לרגל שיפוצים"?

מצטער, אך התגובות הנזעמות הנשמעות שוב ושוב אינן ממין השאלה. חטאיו ונגעיו של תא"ל ע' ובני דורו (כן, אני ביניהם...) שווים בהחלט דיון ובדיקה ותיקון. אך הישארותך בקבע לא נדרשה במקום זאת, אלא בנוסף. בין השאר בכדי שלא תהיינה עוד עילות לוועדות אגרנט ולספרי חסדאי בעתיד.

בידידות אמת,

אל"מ ר'

של אי־צדק בדרישתנו מקצינים מקצועיים מסוימים להמשיך ולשרת בצה"ל. כולם מסיימים את שירות החובה ובכך לכאורה, שילמו את "מס המצפון" הלאומי. אולם יש גם אלה שמהם נדרשת תקופת שירות ארוכה יותר. והמדובר דווקא באלה שאינם שלמים עד הסוף עם הצבא כמסגרת לשירות ארוך אלא שואפים להצליח בחיים האזרחיים. ישנם תפקידים צבאיים שיכולים להתבצע רק על־ידי אנשים בעלי הכשרה מוקדמת ואשר ניסיונם המקצועי הוא המהווה את האכזות, שאנו כה מרבים לדבר עליה. זו אינה רק בעיה של יחס תקן-מצבה, שכן פרישתו של סגן מנוסה לאחר שלוש שנות ניסיון אינה ניתנת לפיצוי מיידי עם הצבתו של סג"מ בוגר קורס קצינים.

נראה לנו כי כשהמדובר בקצינים, שרכשו מקצועות צבאיים הדורשים התמחות אנו רשאים לדרוש לפחות שלוש שנים של "קרבת", לדחות הגשמת תכניות אישיות ולהשתתף באופן ישיר במאמץ הביטחוני של המדינה. אינני חש שלא בנוח כתוצאה מדרישה זו: מישוה צריך להרגיש את הצורך הלאומי, וה"מישהו" הזה איננו כה ערטיילאי. המפקדים בצבא הם המייצגים את הצורך הלאומי.

מכל הטיעונים הרמגושים התאורטיים של אלה שבעצם מסכימים איתנו, אך חושבים מטעמים אנוכיים שמישהו אחר צריך לעשות זאת, התשובה המוחצת לטעמי היא זו שניתנה בכותרת המאמר, שאני תומך בו: נמאס לנו ממטיפי הצדק, על גבול הצביעות ואנו בעד המשנסים מתנים לעזרת העם.

אל"מ אלף

על צביעות ועל התנדבות (מכתב גלוי לקצין צעיר אלמוני)

מכתבו של תא"ל ע' עורר תגובות נזעמות בקרב קצינים צעירים רבים ביחידתי.

הקו העובר כחוט השני ברוב התגובות הוא, "אתם אשמים" ("אתם" בהקשר זה — חבורת הקצינים הבכירים). "אתם" לוקים במתן רוגמה אישית; "אתם" לוקים באי טימות לרחשי לבנו ("אנחנו" — הקצינים הצעירים); "אתם" אטומים לביקורת; "אתם" ציניים; "אתם" מעוררים ומנציחים

מאמרו של תא"ל ע' ב"מערכות" 269 עורר תגובות רבות ביחידתנו.

אנו, חלק מהמפקדים הבכירים, איתרנו במאמר זה הד חיצוני לקולותינו הקוראים (במדבר?), ועל כן מצאנו לנכון להפיצו לכל הקצינים ביחידתנו. התגובות של הקצינים הזוטרים היו פחות או יותר דומות לזו של סגן מ', אותו ניסה תא"ל ע' לשכנע ב"צדקת הדרך". הסיבות שהושמעו באוזניו של תא"ל ע' נגד המשך השירות בצבא קבע, או כפי שהוא מכנה אותם "סיפורי הכיסוי" מוכרים, והם מושמעים שוב ושוב לא רק על ידי טייסים העומדים להשתחרר מן הצבא. אולם ישנו מרכיב חשוב אחר, אותו אנו מנסים להרגיש בפני קצינים צעירים במקצועות קריטיים, והוא המהווה תשובה גם לביקורת המושמעת כנגד מכתבו של תא"ל ע': אלמנט "חוסר הצדק". אכן יש מידה רבה